

Ko iz krtine pokuka privihan rdeč nossek ...

Umrl Krtkov oče, češki animator Zdeněk Miler

VALENTINA PLAHUTA SIMIČ

ko se je Miler med nekim sprehodom spotaknil ob krtino in padel. Takrat je od partijskih veljakov ravno dobil naročilo za poučen animiran film o tem, kako se izdeluje hlače, vendar mu nedomiselnosti scenarij, ki so mu ga predlagali, ni bil všeč. V trenutku, ko si je brisal blato s hlač, je vedel: Krt! Junak njegovega filma bo krt. Miler, ki je bil že takrat izkušen ilustrator in animator, se je lotil risanja. Nastal je nasmejani in nežni Krtka, tokrat z veliko začetnico, ki nove hlače dobi s pomočjo žabe, ki obdela lan, pajkov, ki vrtijo kolovrat, mravelj, ki spletejo blago, in raka, ki ga razreže. Nekako v slogu naše pravljice o Vidku in njegovi srajčici. Risanka je v trenutku postala uspešnica, poleg tega je Miler zanjo dobil srebrnega leva v Benetkah. S tem se je začela uspešna animirana franšiza, ki je zadnje, petdeseto nadaljevanje dobila leta 2002.

Miler je bil še posebno ponosen na to, da je ustvaril živalski animirani lik, ki ga Walt Disney v svojih risankah ni uporabil. V animaciji se je nekoliko zgledoval po

Zdeněk Miler

prej omenjenem ameriškem klasiku risank, značilno njegova pa sta humor in lirčnost, ki sta popestrila realistično risbo. V začetku je Krtka govoril, glas sta mu posodili Milerjevi hčeri, kasneje pa se je njegov avtor odločil, da bo, zato, da bo univerzalno razumljiv za vse otroke sveta, komuniciral le z gestami, kratkimi vzkliki, smehom in sem pa tja kakim pozdravom. Zato pa je toliko pomembnejša glasba, ki vodi filmsko naracijo. Njena avtorja sta v vseh 50 Krtkovih risankah Vadim Petrov in Jiri Strohner, je pa glasba akustična in elektronska.

Krtka je bil zagotovo svetla točka sicer precej sive podobe življenja za železno zaveso. S pomočjo svojih prijateljev ježa, orla, žabe in drugih vedno rad pomaga tistim, ki se znajdejo v težavah, rešuje naravo ali se spopada z brezobzirnimi birokrati. Zgodbe o njem so preproste, srčne, s pozitivnim sporočilom in univerzalnim apelom. »Ko rišem Krtka, rišem pravzaprav sebe ...« je dejal Zdeněk Miler. »Krtka je moj ideal, tak bi moral biti, a mi to seveda ne uspeva,« je še dodal.

Krtka je bil najbolj popularen v Vzhodni Evropi, poleg Češkoslovaške še v Nemčiji, Avstriji, Indiji, na Japonskem in Kitajskem. Skoraj povsod so ga otroci lepo sprejeli. Zaslugo za to imata morda tudi hčeri Zdeněka Milerja, ki sta bili pri prvih risankah testna publika. Tudi 40 knjig o Krtku, ki so spremljale risanke, je našlo veliko publike. Prevajene so v 20 jezikov, prodane pa v skupni nakladi pet milijonov izvodov.

Na »stara leta« je Krtka postal tudi vesoljska zvezda. Ameriški astronaut Andrew Feustel, čigar žena ima češke korenine, je namreč plišastega Krtka vzel s seboj na zadnjo misijo Nasinega poleta z Endeavourjem maja letos. Zivalca je po Feustlovih besedah kar nekaj časa prebila lebdeč okrog mednarodne vesolje postaje in s tem prestopila vse meje običajne krtje eksistence. Že leta 1998 pa je svetlo zasijal na nebu, saj so po njem poimenovali asteroid, ki kroži okoli sonca med Jupitrom in Marsom. »Nikoli me ni razočaral,« je o njem rad dejal njegov »oče«. Očitno za Krtka res ni ovir.

Trije

lasje na glavi, privihan rdeč nossek, živahne oči, nasmejana usta – to je Krtka, junak čeških risanih filmov, ki razveseljuje mlado in staro zadnjih 55 let. Prejšnji teden je v devetdesetem letu starosti umrl njegov oče, češki animator Zdeněk Miler.

Krtka ali Krtček, kot je bilo njegovo ime tudi v originalu, je nastal leta 1956,

Mozaik

Porcelan JZS

Foto arhiv Strle Svetila

Industrijska oblikovalka Julija Zornik Strle v okviru svoje blagovne znamke JZS in trgovine Strle Svetila predstavlja pisan porcelanast servis, oblikovan v tradicionalnem slogu z romantičnim vzorcem vrtnic. Nenavadna kompozicija krožnikov in skodelic iz porcelana je uporabna kot stojalo za piškote in sadje. Stojalo je oblikovano po vzoru starega babičinega servisa, s katerim se Julija nostalgčno vrača v svoje otroštvo. Kot majhna deklica je rada stala pred čudovito babičino vitrino, ki je bila polna v stolpe naloženih skodelic in kozarcev. Ta spomin je izrabila kot navdih za sodoben koncept porcelana JZS.

Dizajn iz Vietnama

Foto arhiv Flat

V trgovini Flat v Ljubljani so ob nedavni prenovi v svojo ponudbo dizajnerskih poslastic vključili izdelke blagovne znamke Fair Trade Original. Neprofitna organizacija Fair Trade Original, ustanovljena leta 1959, temelji na prepričanju, da je ekonomski razvoj ključnega pomena pri odpravljanju revščine v deželah tretjega sveta. Gre za svetovni koncept pravične trgovine, ki ga je prevzelo veliko organizacij in podjetij. Fair Trade Original tako uvaža 1200 dekorativnih izdelkov in 150 živilskih izdelkov iz več kot 30 držav Afrike, Azije in Latinske Amerike ter z njimi preskrbuje evropski trg. Podjetje poskrbi, da izdelke izdelujejo lokalni kmetje in rokodelci, ki jim tako omogoča zaposlitev, plačilo in izhod iz revščine. Flat predstavlja košare iz Vietnama, sestavljene iz prepletanih drobnih paličic palmovine, ki jih je oblikoval nizozemski oblikovalec Piet Hein Eek, izdelali pa so jih lokalni ribiči (palma je hitro rastoče drevo, pomanjkljivost njegove lesa pa je, da se hitro krivi in s časom spreminja obliko). Košare in podstavki so leta 2010 prejeli priznanje Design Plus Award. Prav tako iz Vietnama prihajajo skleda, krožniki in satulje iz recikliranega papirja.

Iz ljubljanskih parkov

Foto Luke Vidica

Na razstavišču Krakovski nasip so pred dnevi odprli fotografsko razstavo Pozdrav iz ljubljanskih parkov Luke Vidica. Ideja je preprosta – v sivini pozne jeseni in zime naj gledalca prizori iz vsakdanjega življenja v zelenem mestu spomnijo na prijetni čas sproščene bivanja na prostem in predvsem na dragoceno mestnega zelenja. Ljubljana je zeleno mesto. Mestni parki in vrtovi skupaj z gozdovi in obrežji rek tvorijo plemenito strukturo, ki bogati podoba mesta in predvsem kakovost življenja v njem. Zadnja leta se površina parkov ni toliko povečala, kot sta se spremenila njihovo stanje in obiskanost. Prenovljeni, na novo urejeni in dobro vzdrževani mestni parki ter druge javne površine so postali povsem nova, množična prizorišča vsakdanjega življenja in prostor številnih prireditve. Danes se dogodki in obiskovalci iz tradicionalno prilačnih Tivolija, z nabrežij Ljubljane, Rožnika, Poti spominov in tovarništva širijo v nova Severni in Šmartinski park ter na novo odkrite Botanični vrt, park Tabor in ob Gradaščico. Luka Vidic je fotografije posnel ob proučevanju razmer v mestnih parkih, o katerih skupaj z Urško Kranjc in Majo Simoneti pripravlja knjigo. Razstava bo odprta do 5. februarja 2012.